

אהת שאלתי

למדתי נענית ונהנית

כיצד להתבונן על הצלחות בחיים

בתחילת הפרשה מזהירה התורה מפני תופעה חמורה: "פן תאכל ושבעת וכתים טבים תבנה וישבת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים... ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה..." (ח, יב-יח). בהמשך מוסיפה התורה אזהרה: "שמע ישראל את היום את הירדן לבא לרשת גוים גדלים ועצמים ממך... אל תאמר בלבבך בהדף ה' אלהיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ הזאת..." (ט, א-ד).

הר"ן בדרשותיו (דרוש י) כורך בין שני חלקים אלו, ומבאר את הקשר שביניהם, וכך כותב: "בתחילה הזהיר את ישראל על שני דברים, האחד שלא יתלו הצלחתם בכוחם ועוצם ידם, והשני שלא יתלו כיבוש הארץ בזכותם".

מסביר הר"ן שיש אנשים מוכשרים ומוצלחים, הטוענים שכשרונם סייע להם להצליח, בין אם זה בעושר, עסקים, לימודים או הישגים נוספים. עליהם התריעה התורה: "וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל..." (פסוק יח). על אישים אלו לזכור לזקוף את ההצלחות להשגחת הקב"ה, ולא לכישוריהם, טובים ככל שיהיו.

בהמשך עוסקת התורה בבני ישראל בכניסתם לארץ וכותבת: "שמע ישראל את היום את הירדן לבא לרשת גוים גדלים ועצמים ממך..." אך בשונה מהחלק הקודם, בפסוקים אלו לא הוזכרה הטענה והמחשבה "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", אלא רק אזהרה: "אל תאמר בלבבך בהדף ה' אלהיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ הזאת..." (פסוק ד). מדוע בפסוקים אלו לא חששה התורה שיטען אדם: 'כוחי ועוצם ידי'?

הר"ן עומד על תכונה פנימית בנפש האדם, שמצויה אצל רבים. הגאווה מביאה אנשים רבים לסלף את המציאות ולייחס לעצמם את ההצלחות. דרכם לתלות את הישגיהם בחכמתם, כישוריהם, תבונתם ועוד, גם אם הדבר מעבר ליכולותיהם.

על פי יסוד זה ניתן יהיה להבין מדוע לא ציינה כאן התורה את הקביעה 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'. פסוקים אלו עוסקים בכניסת בני ישראל לארץ, שתלווה בניסים רבים, שיהיו גלויים לעין כל, ויתפרסמו ברבים. נצחון שכזה לא ניתן לייחס לכישרון או לתכונה מיוחדת, שכן כולם יודעים שהיה כאן נס.

יהיו שירצו לנכס את נס הניצחון להנהגותיהם המיוחדות. יש מהם שיטענו שהנס נעשה בזכות מעשיהם הטובים, ויש שיאמרו שבזכות צדקתם, ועוד טיעונים דומים. על כך כתבה התורה: "אל תאמר בלבבך... בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ הזאת..." משה אמר לבני ישראל: מצד הזכויות לא תהיו ראויים לכך, שהרי: "וינדעת כי לא בצדקתך ה' אלהיך נתן לך את הארץ הטובה הזאת לרשתה פי עם קשה ערף אתה" (ט, ו). משה מזכיר לבני ישראל את אירועי העבר: "זכר אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלהיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים היתם עם ה'".

הר"ן מרחיב בדרוש זה על היסודות הרבים באמונה הנלמדים מפרשתנו. מדבריו החשובים למדים אנו שכל הצלחה יש לזקוף להקב"ה, הכל ממנו יתברך. וזאת, במקביל לידיעה ולהבנה שהכישרון שזכה האדם גם הוא מתנת שמים. מפסוקים אלו לומדים, שללא סייעתא דשמיא, אי אפשר להצליח בחיים.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר. [לתגובות - office@shaalti.co.il](mailto:office@shaalti.co.il)

להזמנת ההרצאה 'שבת חלום', בנייד – 052-9453811

לצפייה בסרטונים וקטעים מתוך ההרצאה 'שבת חלום', בקישור <https://youtu.be/jgaZizoeMJ0>